

Inbreng t.b.v. het rondetafelgesprek over de sectorbrede aspecten van het Klimaatakkoord

Voor de vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat van de Tweede Kamer van 27 maart 2019.
Blok: Draagvlak en Ruimtelijke ordening

Draagvlak en Participatie

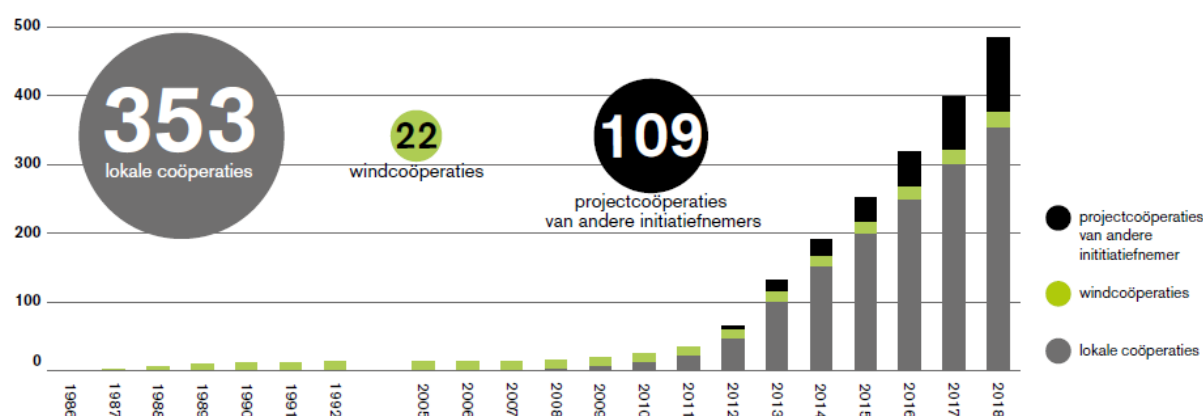
Naast een eerlijke verdeling van de lusten en lasten van de energietransitie tussen bedrijven en burgers (en burgers onderling), is vooral participatie van bewoners van essentieel belang voor het draagvlak van de energietransitie en daarmee voor het slagen van deze transitie en het behalen van de doelstellingen van het Klimaatakkoord en Parijs.

Zowel binnen de wijkgerichte aanpak (wonen zonder aardgas) als voor het realiseren van duurzame energieprojecten in de regio's is participatie, draagvlak en ondersteuning van burgers essentieel. Om de realisatie van deze energieprojecten te bevorderen en te versnellen is het wenselijk om belanghebbenden ook goed te betrekken bij de planvorming en hen waar mogelijk ook in staat te stellen financieel te participeren. En dit geldt in nog sterkere mate voor gebouweigenaren/bewoners die mee moeten werken aan warmtealternatieven waar gemeenteraden over hebben besloten. In het Ontwerp van het Klimaatakkoord wordt het belang van burgerparticipatie bij regionale energiestrategieën, de wijkgerichte aanpak en lokale en regionale energieprojecten dan ook erkend. Het gaat hier dus nadrukkelijk om zowel procesparticipatie als bij participatie bij de uitvoering.

Participatie in de RES en bij duurzame energie op land

De afgelopen jaren is de lokale energiebeweging enorm gegroeid. Zowel qua omvang als qua professionaliteit. Inmiddels zijn er bijna 500 energiecoöperaties (zie ook de [Lokale Energie Monitor](#) van HIER opgewekt van 2018). In 2018 verdubbelde het opgesteld vermogen van zon en wind groeide met 40%. In 2019 wordt wederom een verdubbeling van het opgesteld vermogen verwacht. Energiecoöperaties doen in veel gevallen als volwaardige partner mee in energieprojecten met private partijen.

Energiecoöperaties: ontwikkeling aantal per jaar

De meeste Regionale Energie Strategieën zijn echter vooral nog bestuurlijk. Om maatschappelijk gedragen strategieën te krijgen en dus later, bij de uitvoering van de RES, meters te kunnen maken en de TWh doelstellingen te halen, is het van belang burgers (middels bijvoorbeeld de koepel van energiecoöperaties) ook bij de planvorming te betrekken. Als we de doelstelling 50% eigendom van de productie in handen van de lokale omgeving wil halen, is nog veel meer nodig. Met name een forse opschaling en verdere professionalisering van burgerinitiatieven.

Participatie bij de wijkaanpak

De verbouwing van Nederland naar een land zonder aardgas raakt iedere burger. Burgers krijgen te maken met een verbouwing van hun woning. Ook u krijgt daar mee te maken. De vraag is dan, hoe zorg je ervoor dat bewoners hieraan gaan meewerken? Naast duidelijkheid over de financiering en de alternatieven voor aardgas is het goed informeren en bewoners heel tijdig betrekken bij de planvorming in de eigen wijk cruciaal. En zeker als het gaat om de aanpak in een wijk/buurt of dorp. Dan wil je in ieder geval met bewoners een plan maken of bewoners ondersteunen bij het opstellen hiervan. Onderstaand schema geeft verschillende opties weer.

Want we zien dat er in steeds meer wijken warmte-initiatieven ontstaan (zie ook de [Lokale Energie Monitor](#)). Inmiddels zijn dit er in Nederland al vele tientallen. Hoe een gemeente op dergelijke initiatieven reageert, wisselt. Vaak is de samenwerking constructief. Helaas krijgt men soms ook vanuit de gemeente te horen dat deze "nu eerst de transitievisie warmte aan het maken is". Dit terwijl positieve succesverhalen van wijken die zelf het heft in handen genomen hebben, cruciaal gaan zijn in

de beeldvorming en daarmee voor het draagvlak en het slagen van de wijkaanpak. We staan aan het begin van een zoektocht naar succesvolle aanpakken. Goede samenwerking tussen gemeenten, bewoners(-initiatieven) en maatschappelijke organisaties en leren van elkaar is hierbij cruciaal.

Tenslotte willen we bij de participatie van burgers nog de volgende punten noemen. Deze zijn deels gebaseerd op onderzoek dat HIER eerder in opdracht van EZK samen met Buurkracht en NPBO uitvoerde:

- Bewoners willen het voortouw kunnen nemen en hierbij ondersteund kunnen worden.
- Bewoners(collectieven) en energiecoöperaties willen als volwaardige partner benaderd worden.
- Bewoners willen als afnemers zeggenschap over warmtenetten.
- Er kan bij de wijkaanpak en de vorming van bewonersgroepen geleerd worden van de ervaringen en expertise die energiecoöperaties hebben opgedaan.

Gijs Termeer
Directeur
Stichting HIER klimaatbureau
gijs@hier.nu
06-14745055

Over Stichting HIER

[HIER](#) werkt al ruim 12 jaar aan het betrekken van burgers en bedrijven bij de oplossing van het klimaatprobleem. Dit vanuit de gedachte dat als mensen zich onderdeel voelen van de oplossing, ze het probleem ook beter accepteren. Dit doen we via onze programma's HIER opgewekt en HIER verwarmt en via [SKAO](#)¹ met de CO₂-Prestatieladder. [HIER opgewekt](#) verzorgt sinds 2010 de kennisontwikkeling en kennisdeling van de energiecoöperaties en initiatieven in Nederland. [HIER verwarmt](#) is het eerste aanspreekpunt voor bewoners in de warmtetransitie. We ondersteunen bewoners en gemeenten bij de wijkaanpak. Met de CO₂-Prestatieladder werken inmiddels zo'n 3.000 organisaties structureel aan ambitieuze CO₂-reductie. De Ladder wordt zowel als aanbestedingsinstrument als CO₂-management-systeem gebruikt. Door het gebruik van de CO₂-Prestatieladder gaan er binnen bedrijven mensen actief aan de slag en ontstaan er tussen bedrijven lerende gemeenschappen rond CO₂-reductie. Op het kantoor in Utrecht werken zo'n 20 mensen.

HIER voert daarnaast het secretariaat van **Participatiecoalitie**, een samenwerking tussen de Natuur en Milieufederaties, Buurkracht, Energie Samen en LSA bewoners, met als doel participatie van burgers in de wijkaanpak en de RES te bevorderen.

¹ Stichting Klimaatvriendelijk Aanbesteden en Ondernemen (SKAO) is een onafhankelijke stichting en eigenaar en beheerder van de CO₂-Prestatieladder. Stichting HIER levert de dagelijks bestuurder en alle medewerkers voor de SKAO.